

SKOLPORTENS NUMRERADE ARTIKELSERIE
FÖR UNDERVISNING, LÄRANDE OCH LEDARSKAP

LUNDS KOMMUNS SATSNING PÅ PRAKTIKNÄRA FORSKNING

FÖRFATTARE:

Martin Granbom

Linda Smidfelt

Sara Alfredsson

SKOLPORTEN

LEDA & LÄRA

13/2024

SAMMANFATTNING

MÅNGA KOMMUNER I SVERIGE har satsat på praktiktära forskning under de senaste åren. Läsåret 22/23 startade Lunds kommun en satsning på praktiktära forskning där två undervisande, forskarutbildade lärare skulle bedriva ett praktiktära forskningsprojekt under två läsår. 30 procent av tjänsten avsattes åt forskning och 70 procent åt undervisning. Projektet genomförs i samarbete med Lunds universitet. Syftet med denna artikel är att diskutera och dela de lärdomar som dragits under denna tid.

Martin Granbom är praktiktära forskare och lärare i biologi på Gymnasieskolan Spyken. E-post: martin.granbom@lund.se

Linda Smidfelt är praktiktära forskare och lärare i italienska och engelska på Katedralskolan i Lund. E-post: linda.smidfelt@lund.se

Sara Alfredsson är utvecklingsstrateg på Utbildningsförvaltningen i Lunds kommun.

Denna artikel har den 13 september 2024 accepterats för publicering i Skolportens numrerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan. Artikeln har granskats av en forskare som ingår i Skolportens granskargrupp.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens artikelserie Leda & Lära:
www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuella Författaranvisningar & Skrivregler:
www.skolporten.se/forskning/skolutveckling/skolportens-utvecklingsartiklar/

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

INNEHÅLL

INLEDNING	7
Syfte och frågeställning.....	9
METOD OCH GENOMFÖRANDE	11
RESULTAT OCH DISKUSSION	13
SLUTSATSER	17
REFERENSLISTA	19

INLEDNING

SKOLAN GENOMGÅR STÄNDIGT förändring och utveckling där både lärare och skolforskare presenterar idéer och metoder. En del nya pedagogiska metoder fångas upp av skolledare, skolutvecklare och lärare, och blir väldigt populära under en viss tid. Då kan det vara viktigt att utvärdera vad som egentligen är effektivt eller bra för elevernas lärande eller skolsituation. Detta kan göras, exempelvis, genom systematisk utvärdering.

Under lång tid har skolan främst beforskats av universitetsforskare som planerat, analyserat och publicerat forskningen medan lärarna främst bidragit med att upplåta sitt klassrum för datainsamling (Magnusson and Malmström, 2023). Härur har tankarna om praktiktäna forskning vuxit fram, där lärare eller forskare vetenskapligt undersöker effekten av en insats. I kommuner där det finns forskarutbildade lärare, som därmed har erfarenhet av såväl arbete i skolan som av forskning, kan dessa genomföra praktiktäna forskningsprojekt. Praktiktäna forskning är också i linje med skollagen, det vill säga, "utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet" (SFS 2010:800, §5)

Vad är då definitionen av praktiktäna forskning? Det finns inget entydigt svar på detta utan det kan definieras på olika sätt (Carlgren, 2020; Hermansson and Ahnberg, 2020; Serder and Malmström, 2020). Vissa anser att det är praktiktäna forskning att studera vad lärare gör i skolan medan andra menar att det krävs att lärare aktivt engageras i forskningen. Carlgren (2020) menar att professionsperspektivet är frånvarande i debatten kring praktiktäna forskning men att lärares medverkan motverkar detta och gör den praktiktäna forskningen mer relevant för yrkesverksamma lärare. Skolforskningsinstitutet (2024) skriver att praktiktäna forskning karaktäriseras av att den:

- ★ Har som mål att förbättra undervisningen
- ★ Att den är relevant för lärare och samtidigt håller hög vetenskaplig kvalitet
- ★ Att den innefattar ett samarbete mellan akademi och skola

I rapporten *Forska Tillsammans – samverkan för lärande och förbättring* (SOU 2018:19) beskrivs praktiktäna forskning som forskning som fokuserar på de yrkesverksammas behov, med syftet att förbättra verksamheten.

Begreppen praktiktäna forskning och skolutveckling kan vara svåra att skilja åt men enligt Persson (2020) innebär forskning att man med hjälp av beprövad erfarenhet systematiskt genererar kunskap. Man måste också redovisa hur man kommit fram till resultaten. Dessutom sätts resultaten i ett teoretiskt sammanhang och analyseras ur ett systematiskt, vetenskapligt perspektiv. Forskning publiceras i vetenskapliga tidskrifter så att kunskapen sprids och granskas i forskarsamhället (Holmblad Brunsson, 2001). Syftet med skolutveckling är snarare att utvärdera effekten av en specifik insats för de egna elevernas lärande och måluppfyllelse utan att nödvändigtvis sätta det i ett teoretiskt sammanhang. Spridningen brukar inte heller ske i vetenskapliga kanaler utan oftare i mindre skala, på skolor, i kommuner, eller liknande.

Som tidigare nämnts är det vanligaste tillvägagångssättet när det gäller praktiktäna forskning att forskare planerar studier, ibland tillsammans med lärare, och därefter studerar forskarna hur lärarna genomför den planerade aktiviteten (Magnusson and Malmström, 2023). Visserligen kan forskningsprojekten behöva utföras i samarbete med kollegor, men det är trots det ovanligt, enligt Magnusson & Malmström (2023), att det är lärare som leder forskningsprojektet.

I Sverige finns över 1100 kommunala och fristående skolhuvudmän och i skolorna arbetar cirka 141 000 lärare (läsåret 22/23). Enligt en uppskattning av Sveriges Lärare finns drygt 2000 lärare med forskarutbildning. Av dessa är, enligt Skolverkets personalstatistik för läsåret 23/24, ca 200 anställda som lektorer i skolan, enligt Anna-Karin Boréus¹ på Sveriges Lärares medlemservice. För att kunna bli lektor i grund- och gymnasieskolan ska man antingen ha avlagt en licentiat- eller doktorsexamen. Kommuner med forskarutbildade lärare kan antingen själva initiera och driva praktknära forskningsprojekt eller, precis som kommuner utan forskarutbildade lärare, ansluta sig till ett forskningsnätverk eller universitet/högskola.

En försöksverksamhet som startade 2017 på uppdrag av regeringen är ULF, "Utbildning, Lärande, Forskning" (Dahlkild, 2024). Syftet med ULF är att "utveckla och pröva samverkansmodeller mellan akademi och skola vad gäller forskning, skolverksamhet och lärarutbildning". Här är det ofta forskare från universitetet som kommer ut på skolorna och bedriver forskningsprojekt. Det är inte lika ofta lärarna själva som utför forskningen. Andra exempel på uppdrag är att man har en heltidsanställd forskare inom en förvaltning. Forskaren hjälper pedagoger eller annan personal på skolorna i kommunen att komma igång med forskningsprojekt som känns angelägna och som kommer från ett behov som man har lagt märke till i skolan. I vissa kommuner kan det finnas praktknära forskare som delar sina tjänster mellan undervisning och forskningsuppdraget. Andra har utvecklingsgrupper som ansvarar för skolutveckling och forskning i samverkan med högskolor och universitet.

Det är tydligt att såväl stat och region som kommun anser att det är angeläget att satsa på praktknära forskning. Ett exempel på det är att ULF-verksamheten blir permanent från 2025. Ur ett skolutvecklingsperspektiv är det positivt att det kan finnas olika former av praktknära forskare. Dels de som arbetar med detta på heltid, dels de som har några procent i sin tjänst, och det finns för- och nackdelar med de olika uppläggen. En fördel med att arbeta som praktknära forskare på deltid och undervisa samtidigt är att man har en större förståelse för komplexiteten i en lärares vardag. En nackdel med att inte arbeta med det på heltid är att man blir mer styrd av tiden man

har till förfogande. Om man till exempel ska genomföra forskningsprojekt med andra, kan det vara svårt att hitta gemensamma tider utan att det påverkar undervisningen.

De positiva effekterna av praktknära forskning är tydliga vad gäller deltagande lärare. Eftersom Hunzicker (2020) visar att lärare som bedriver praktknära aktionsforskning har effektivare undervisning, mer samarbete med kollegor och förbättrade professionella relationer, påverkas också delar av organisationen positivt. Skolverket (Erlandsson, 2023) skriver "Resultat från praktknära forskning visar att även deltagandet i själva forskningsprocessen bidrar till professionsutveckling. Och om praktknära forskning tar sin utgångspunkt i lärares upplevda behov och intressen stärks möjligheterna för att insatserna skapar hållbara strukturer för fortsatt skol- och professionsutveckling."

I Lunds kommun initierades 2020 en utredning om förutsättningarna att inrätta särskilda tjänster för praktknära forskning vid utbildningsförvaltningen. Frågan väcktes av dåvarande nämndspolitiker och utbildningsnämnden beslutade att ge förvaltningen i uppdrag att utreda hur tjänster för praktknära forskning kan utformas och finansieras. Bakom initiativet fanns en önskan om att på bättre sätt nyttja de resurser som förvaltningen har i de många forskarutbildade pedagogerna vid förvaltningens verksamheter. Man ville även stärka den vetenskapliga grunden i förvaltningens arbete.

En utredning kring hur tjänster för praktknära forskning kan utformas genomfördes därför under våren 2021. I utredningen fick forskare från Lunds universitet, kommunlektorer, rektorer samt huvudmannen komma till tals och de olika perspektiven synliggjordes. Det framkom behov av att stärka den vetenskapliga grunden och förståelsen för hur den kan ta sig uttryck i skolan. Såväl lektorer som rektorer uttryckte att uppdrag kring praktknära forskning behöver utgå från, och förankras i, den enskilda verksamhetens behov och problemformuleringar. I utredningen framkom att det kan vara svårt att på förhand säga hur tjänsterna exakt ska utformas och den praktknära forskningen bedrivs. Men det var tydligt att det fanns behov av stöd till skolutveckling på vetenskaplig grund på både grupp- och individnivå, och att arbetet behöver vara långsiktigt.

1 Anna-Karin Boréus, Medlemservice på fackförbundet Sveriges Lärare. E-post 24/5 2024.

Huvudmannens perspektiv i utredningen visade att de kunskaper och erfarenheter som kommer ur den praktknära forskningen behöver dokumenteras och spridas över hela förvaltningen. För att det ska bli möjligt behövs infrastruktur och rutiner för detta, samt ett stöd från förvaltningskansliet i spridningsarbete och implementeringsprocesser. För att den praktknära forskningen ska komma alla förvaltningens verksamheter till godo krävs samordning och struktur. Ett sätt att sprida den praktknära forskningen mel-

lan verksamheterna är att utlysa tjänsterna vartannat år och därigenom variera fokus för forskningen. De första tjänsterna tillsattes läsåret 22/23.

Satsningen på praktknära forskning leds av ett utskott från förvaltningens ledningsgrupp, bestående av chefer och rektorer samt en strateg från förvaltningskansliet. Gruppen samordnar rekrytering och uppföljning av tjänsterna, samt stämmer av arbetet med de forskande lärarna under arbetets gång.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

SYFTET MED DENNA artikel är att beskriva och utvärdera Lunds kommuns nystartade satsning på yrkesverksamma, forskarutbildade lärare som bedriver praktknära forskning. Vi diskuterar också generella slutsatser som kan vara till hjälp för andra som funderar på att starta liknande projekt.

METOD OCH GENOMFÖRANDE

DE PRAKTIKNÄRA FORSKNINGSTJÄNSTERNA vid utbildningsförvaltningen i Lunds kommun innebär 30 procent forskning och 70 procent undervisning för två forskarutbildade lärare under två år med målet att ha en gemensam, undervisningsfri dag per vecka. För att tydligt separera forskningsarbetet från läraruppdraget har det funnits tillgång till arbetsplatser på utbildningsförvaltningens kansli. I Lunds kommuns upplägg är forskarna lärare som undervisar parallellt med forskningen.

Efter tillsättandet träffades en representant för förvaltningens utskott och de som fått tjänsterna varvid utskottets önskemål om forskningsområde kommunicerades. Forskningsområdet var allmänpedagogiskt och föll inte inom någon av de praktikhära forskarnas tidigare forskningsområden. Typen av spridningskanaler diskuterades också och resultatet av dessa diskussioner blev att resultaten både skulle spridas inom förvaltningen och publiceras vetenskapligt.

I Lunds kommuns upplägg för praktikhära forskning har det ingått samarbete med Institutionen för utbildningsvetenskap vid Lunds universitet. Samarbetet har bland annat inneburit tillgång till universitetets bibliotek med, till exempel möjlighet till artikelsök i databaser som annars inte är tillgängliga för lärare. Det har också funnits möjlighet till samtal och diskussioner med forskare vid Institutionen för utbildningsvetenskap.

Det praktikhära forskningsarbetet har under dessa två år, handlat om relationell pedagogik. En fortbildningsmodul har utarbetats med målet att vara så kort som möjligt men ändå ge deltagarna en ökad kunskap och medvetenhet kring den viktiga lärar-elevrelationen. Utprovningen skedde på två olika gymnasieskolor, en med teoretiska program och en med praktiska program, och på respektive skola deltog 5–6 lärare som frivilligt anmälde sig till projektet.

Fortbildningsmodulen bestod av tre gemensamma träffar som bland annat innefattade diskussioner och erfarenhetsutbyte. Dessutom genomförde alla deltagare auskultationer (lektionsbesök) hos varandra med fokus på relationer och relationsskapande. Arbetet avslutades med en individuell intervju. Själva modulen utarbetades i samarbete med professor Jonas Aspelin vid Högskolan i Kristianstad.

RESULTAT OCH DISKUSSION

EFTER TVÅ ÅRS praktiktäna forskning vill vi sammanfatta våra erfarenheter och föra en diskussion kring de förutsättningar vi haft med syfte att underlätta för framtida praktiktäna forskare och kommuner som vill implementera praktiktäna forskning.

Utlysningen av Lunds kommuns två deltidstjänster var väldigt öppen och innehöll inget om ämnesinnehåll för det praktiktäna forskningsprojektet. Krav på sökanden var avlagd licentiat- eller doktorsexamen och att man var tillsvidareanställd i Lunds kommun. Beslut om tjänsterna togs tidigt på våren för att schemaläggare skulle kunna ta hänsyn till detta i samband med att schemat för kommande läsår lades.

När vi utvärderar starten kan vi se att vissa delar skulle kunna göras på annat sätt och därmed underlätta uppstarten. Att till exempel låta forskningsfrågan växa fram i en dialog mellan forskarna och utskottet skulle kunna ge värdefull förståelse för vilka mål respektive part har med arbetet. Kanske kan man kombinera olika intressen eller synvinklar och därmed formulera en frågeställning som både känns spännande och utmanande för den praktiktäna forskaren och givande för uppdragsgivaren. Dessa diskussioner kan också leda till att alla inblandade tidigt delar en samsyn på vad resultat är och hur resultatet ska mätas. Handlar det om att få fram resultat som i svar på en fråga eller handlar det om implementering av en förändring?

Förväntningar på de forskande lärarna behöver vara tydliga redan när tjänsterna utlyses. Alla inblandade bör ha en gemensam syn på vad praktiktäna forskning innebär och enas kring förväntningarna på projektet. Ju fler med erfarenhet av forskning som är med i planeringsarbetet, desto mer sannolikt är det att projektet resulterar i vetenskapligt tillförlitliga resultat (Holmblad Brunsson, 2001, s. 22). Redan i början av forskningsprojektet är det rimligt att diskutera hur

ofta det bör ske en avstämning mellan uppdragsgivaren och de praktiktäna forskarna. Diskussionerna kan, och bör få, ta en hel del tid i anspråk. Det vore väl investerad tid att avsätta ett par längre pass med någon veckas mellanrum till dessa diskussioner. På så sätt får både forskarna och uppdragsgivarna tid att reflektera över syfte, metoder och redovisningssätt.

Om praktiktäna forskare har kommunala uppdragsgivare kan det vara praktiskt om det finns en länk mellan exempelvis politikerna och forskarna. Det kan till exempel vara en kontaktperson vars uppgift är att underlätta för, och stödja de praktiktäna forskarna. Denna kontaktpersons uppgifter och ansvarsområden behöver definieras vid starten. Det är också viktigt med tidiga diskussioner kring hur resultatet ska redovisas och spridas. I forskningssammanhang är det vanligaste att resultaten publiceras i form av en vetenskaplig artikel och att de presenteras i vetenskapliga kanaler, till exempel på konferenser. När det kommer till praktiktäna forskning som är kopplad till skolutveckling så kanske det är mer vanligt att en typ av rapport skrivs och resultaten presenteras ute på skolorna för lärare och rektorer. Man kan naturligtvis göra båda delar men det leder till en längre process.

Om man förväntar sig långtidseffekter av ett forskningsprojekt, eller vill mäta förändring över tid, är det viktigt att tidigt i processen diskutera möjligheterna till uppföljning. Är forskningstjänsterna tidsbegränsade behöver man bestämma hur och av vem uppföljning görs. Även om slutresultatet tar lång tid att få fram kan det vara väldigt intressant att mäta hur interventioner eller skolutvecklingsprojekt påverkar lärare och lärande på lång sikt.

Förutsättningarna för forskande lärare kan se olika ut. Man kan arbeta ensam eller med kollegor och vissa lärare har forskningserfarenhet från sitt undervisningsämne medan andra från, exempelvis, ut-

bildningsvetenskap. Även om en kommun har flera forskande lärare kan dessa driva egna, oberoende forskningsprojekt men ändå dra nytta av samarbete. Om den forskande lärare tillåts arbeta inom sitt forskningsfält skulle startsträckan kunna vara kortare och mer tid skulle kunna läggas på själva forskningen. Ett sådant upplägg kräver ett mer långsiktigt perspektiv då huvudmannen under en tid lägger fokus på ett visst undervisningsämne. Efter detta kan det vara nya ämnen som hamnar i fokus med nya forskande lärare. På så sätt kan fler områden inom verksamheten ta del av den praktiktäna forskningen på lång sikt.

För att kunna fokusera på forskningen har det, i detta fall, varit en fördel att ha tillgång till en ostörd arbetsplats som inte är på skolan där man undervisar. Om forskande lärare arbetar på olika skolor och ska samarbeta kring ett projekt, underlättar det även att man har undervisningsfri tid samtidigt. Vad gäller forskningstiden anser vi dessutom att det är lättare att hålla fokus om tiden är sammanhängande under arbetsveckan. Förutom att lärarna som forskar har gemensam tid kan forskningsprojektet involvera andra lärare. Att då vara tillräckligt flexibel för att kunna samarbeta när det passar alla, kan vara utmanande.

En del av tidsaspekten handlar om vilken typ av forskning som ska bedrivas. Bygger forskningsprojektet på samarbete och att data ska samlas in, kommer tidsåtgången att vara större jämfört med om man forskar i sitt eget klassrum eller på data som redan är insamlad. Det behöver även finnas en i förväg överenskommen strategi när det gäller till exempel konferens- och studiedagar, så att det är tydligt från början hur förlorad forskningstid kan kompenseras. Det händer att viktiga skolaktiviteter hamnar på forskningstiden och då behöver man kunna ta igen denna tid på något sätt. Dessutom kan man som forskarutbildad lärare ha andra uppdrag i skolan, exempelvis gymnasielektor, ämnesansvarig, arbetslagsledare, förstelärare, mentor, handledare av lärarstudenter, och så vidare. Detta medför att det kan vara svårare att vara flexibel med forskningstiden. Har man flera extrauppdrag bör forskningstjänsten anpassas efter detta.

Trots detta tror vi att det är en fördel att arbeta som lärare samtidigt som man bedriver praktiktäna forskning. Persson (2020) beskriver fördelen att arbeta som lärare parallellt med att genomföra praktiktäna forskning i en diskussion om närhet och distans. För att förstå vad som pågår i skolan krävs närhet, till såväl kollegor och elever som till de förutsättningar som finns i skolan, exempelvis styrdokument. På samma

gång måste en praktiktäna forskare ha distans till yrkesutövningen för att kunna samla in data, analysera och diskutera objektivt och ifrågasättande.

För att underlätta arbetet med datainsamlingen som kan bestå av till exempel enkäter, intervjuer eller gruppdiskussioner, behövs det stöd kring logistiken. Det kan handla om praktiska saker som att få tillgång till andra lärares schema, boka lokal för intervjuer eller samtal. Ett förslag skulle kunna vara att det finns en på förhand utsedd kontaktperson per skola som kan hjälpa till med detta. En annan sak som kan behöva samordnas är hur deltagarna som är med i ett projekt ska kompenseras för sin tid. Det behöver vara tydligt vilka förutsättningar som gäller på de deltagande skolorna. Ett förslag är att man får räkna deltagandet som kompetensutveckling och kompenseras i tid vid ett annat tillfälle. Det kan påverka möjligheterna att få deltagare till projekt om det är tydligt från början att man till exempel kan få kompensation i form av tid. För oss har det varit en utmaning att nå ut till lärarna för att informera om möjligheten att delta i vårt projekt. Vårt förslag är att samma kontaktperson som nämndes ovan, skulle kunna hjälpa till med att sprida informationen på sin skola, i till exempel veckobrev, på arbetslagsmöten eller liknande.

En forskningsprocess är tidskrävande eftersom resultatet ska bearbetas, analyseras, publiceras och spridas. Det är också svårt att sprida delresultat innan analyser är gjorda vilket kan innebära att det tar tid innan man kan visa på resultat. En vetenskaplig publikation innebär granskning av andra forskare, så kallad peer review, vilket kan ta lång tid och är svårt att påverka. Till skillnad från universitet ger det dock ingen vinst för en gymnasieskola att bedriva forskningsarbete. Snarare är det en ekonomisk nackdel när en forskarutbildad lärare undervisar mindre än sina kollegor. Om det fanns ekonomiska incitament som belönar skolor som bedriver praktiktäna forskning skulle möjligtvis fler kommuner vara intresserade av att bedriva den här typen av verksamhet.

När det gäller vem som ska ta del av resultaten av forskningen är lärare är givetvis en viktig målgrupp. Eftersom praktiktäna forskning har vetenskaplig koppling är andra forskare också en målgrupp. För praktiktäna forskare är dock situationen mer komplicerad än så eftersom också skolledare, förvaltningar, politiker och universitetet är involverade. I de inledande diskussionerna i Lund framhölls att det var viktigt att inkludera alla delar av utbildningsförvaltningen, det vill säga gymnasieskolorna, komvux och

modersmålscentrum. Förutsättningarna för dessa tre skolformer skiljer sig åt ganska mycket men trots att forskningsprojektet i fråga genomfördes i gymnasieskolan blir resultatet överförbart till förvaltningens andra verksamheter. I förlängningen är eleverna den viktigaste målgruppen och syftet med praktisknära forskningsprojekt är att förbättra undervisningen (Skolforskningsinstitutet, 2024). Ett exempel på hur forskare och lärare har arbetat tillsammans för att öka kvaliteten på undervisningen är projektet "Att utveckla flerspråkiga elevers ämneslitteracitet genom genrep pedagogisk undervisning". Arbetet med projektet ledde till ökad motivation och bättre resultat för eleverna. Ett annat exempel handlar om lärarnas bemötande av flickor med NPF. Projektet genomförs av lärare tillsammans med forskare från Högskolan i Kristianstad. Datainsamlingen är genomförd men projektet är inte slutfört. De initiala resultaten visar att genom att utveckla sin relationskompetens så blir lärarna bättre på att bemöta flickor med NPF på högskolastadiet. Praktisknära forskning verkar också i många fall leda till ökat kollegialt lärande bland pedagogerna.

Universitet eller högskola kan, förutom att ge tillgång till databaser och universitetsbibliotek, också bidra med kunskap och handledning till forskande

lärare. För lärare som tidigare forskat inom andra ämnen är det en stor omställning att sätta sig in i ett nytt fält. Detta blir än mer krävande i ett tidsbegränsat projekt och det är då en fördel om det redan från starten finns en specifik kontaktperson på universitetet som förslagsvis har en del av sin tjänst avsatt för kontakt med de forskande lärarna. Sannolikt behövs mest hjälp i början och i slutet av projektet. I början kan man behöva hjälp med till exempel avgränsning av projekt eller metod och i slutet stöd i arbetet med att analysera resultaten och vilken typ av rapport eller artikel man kan skriva. Även om det handlar om forskarutbildade lärare är det inte säkert att de har arbetat med den typ av metod eller analys som krävs för projektet i fråga och då är det bra att få handledning från universitet eller högskola. I bästa fall kan forskningsprojektet vara av ömsesidigt intresse där båda parter gynnas av slutresultatet.

SLUTSATSER

SAMMANFATTNINGSVIS SER VI stora möjligheter med praktiktära forskning som bedrivs av lärare. Tack vare närheten till, och förståelsen för skolan kan forskningsresultatet bli mer relevant för yrkesverksamma pedagoger. Samtidigt medför rollerna som yrkesverksam lärare och praktiktära forskare vissa utmaningar. En av utmaningarna är att flera olika grupper har förväntningar på den praktiktära forskningen, exempelvis lärare, skolledare, tjänstemän och politiker, och förväntningarna är inte alltid identiska. En annan utmaning är att disponera tiden på bästa sätt. Forskningsprocesser tar lång tid och om ett projekt involverar andra lärare eller elever måste verksamheten synkas med alla inblandade.

Många lärare genomför ständiga förbättringar och förändringar i skolarbetet men de flesta har inte tid att utvärdera insatserna vetenskapligt. Spridning av goda exempel och erfarenheter sker ofta informellt och mellan lärare på samma skola. Med ett större praktiktära forskningsprojekt finns det möjligheter att nå fler lärare och elever. Målet är inte att få alla att göra på samma sätt utan ge möjlighet för individuell reflektion och utveckling genom gemensamma diskussioner i till exempel ämnes- eller arbetslag. Som

tidigare nämnts tenderar effekterna av praktiktära forskning att sprida sig i kollegiet och har därmed potential att höja kvaliteten på undervisningen. Därför tycker vi att det är positivt med kommuner som vill satsa på forskande lärare och ta tillvara den kompetens som finns på skolorna. Det ger också en möjlighet att skapa en givande kontaktyta mot universitet och högskola där båda kan tjäna på samarbetet. På så sätt kan skolan få stöd och handledning att genomföra systematiska och vetenskapliga, praktiktära forskningsprojekt och universitet och högskola får en möjlighet att komma närmare skolverksamheten. Avslutningsvis hoppas vi att fler kommuner och skolor kommer att satsa på praktiktära forskning, speciellt där lärare också är forskarna. Forskande lärare har en närhet till verksamheten som gör att resultaten kan bli mer relevanta för lärare och elever.

REFERENSLISTA

- ★ Carlgren, I. (2020). Lärarna – problem eller lösning. I *Pedagogisk forskning i Sverige*, 2020, vol. 25, nr 4, ss. 104–111.
- ★ Dahlkild, A. red. (2024). *ULF-avtal*. www.ulfavtal.se/ (2024-05-07).
- ★ Erlandsson, M. (2023). *Praktiknära forskning bygger kunskap om framgångsrik professionsutveckling*. Skolverket.(2024-03-11).
- ★ Hermansson, K. och Ahnborg, M.-H. (2020). Praktiknära forskning i samverkan – hur ska det gå till?’, *Pedagogisk forskning i Sverige*, vol. 25, nr. 4, ss. 83–86.
- ★ Holmblad Brunsson, K. (2001) *Vad är forskning?* Stockholm: Santérus Förlag.
- ★ Hunzicker, J. (2020). The Impact of Teacher Leadership on Student Learning in Professional Development Schools (PDS): Action Research is Important. *School-University Partnerships*, vol. 12 nr. 4.
- ★ Magnusson, P. and Malmström, M. (2023). Practice-near school research in Sweden: tendencies and teachers’ roles. *Education Inquiry*, vol. 14. nr 3. ss. 367–388.
- ★ Persson, A. (2020). Dubbel närhet och distans behövs inom praktiknära forskning. *Pedagogisk forskning i Sverige*. 1–4.
- ★ Plantin Ewe, L. (2024). *Vi forskar med lärarna istället för om dem*. <https://www.hkr.se/nyheter/2024/vi-forskar-med-lararna-istallet-for-om-dem/>. (2024-10-15)
- ★ Serder, M. and Malmström, M. (2020). Vad talar vi om när vi talar om praktiknära forskning?. *Pedagogisk forskning i Sverige*, vol. 25. nr 1. ss. 106–109
- ★ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- ★ Skolforskningsinstitutet (2024). *Forskningsprofil*. www.skolfi.se/forskningsfinansiering/forskningsprofil/ (2023-10-24).
- ★ SOU 2018:19 (2018) *Forska tillsammans: samverkan för lärande och förbättring : betänkande*.
- ★ ULF-avtal. (2024). Praktiknära forskning stärker undervisning och lärmiljöer – tre nya filmer visar hur. <https://www.ulfavtal.se/w/ul/nyheter/arkiv/2024-09-05-praktiknara-forskning-starker-undervisning-och-larmiljoer---tre-nya-filmer-visar-hur.> (2024-10-15)

SKOLPORTEN